

ANNA NADOLSKA

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego, Bydgoszcz

ORCID: 0000-0002-4063-7431

III Ogólnopolska konferencja naukowa: „Bydgostiana. Kultura i muzeum” (Bydgoszcz, 25–26 maja 2023 r.) – sprawozdanie

W dniach 25–26 maja 2023 roku odbyła się III Ogólnopolska konferencja naukowa pn. „Bydgostiana. Kultura i muzeum”, zorganizowana przez funkcjonującą w ramach Działu Historii Pracownię Historii Bydgoszczy i Regionu Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Była to już trzecia odsłona interdyscyplinarnej sesji z cyklu *Bydgostiana*, której tematyka niezmiennie koncentruje się wokół bydgoskiej historii i kultury, a także problemów współczesnych miasta, takich jak polityka, gospodarka, rewitalizacja czy turystyka. Tytuł cyklu odnosi się do tzw. *bydgostiany*, czyli zabytków związanych z miastem nad Brdą, które gromadzi, przechowuje i udostępnia nasza instytucja kultury¹.

Celem przedsięwzięcia jest integracja osób prowadzących badania naukowe, które dotyczą przeszłości i wielorakich dziedzin życia Bydgoszczy, a także stworzenie stałego miejsca spotkania, wymiany wiedzy, myśli, poglądów, doświadczeń i dyskusji dla lokalnych badaczy, pracowników instytucji kultury, działaczy społeczno-kulturalnych oraz ludzi nauki z różnorodnych krajowych ośrodków badawczych. Konferencja ma inspirować do podejmowania nowych, wyjątkowych badań nad Bydgoszczą oraz upowszechniać wyniki tychże dociekań naukowych szerokiemu gronu odbiorców. Inauguracja konferencji miała

¹ *Bydgostiana. Kultura i muzeum. Program*, MOB, [online], [dostępny: <https://muzeum.bydgoszcz.pl/wydarzenia/bydgostiana-kultura-i-muzeum-program-iii-konferencji-naukowej/>], [dostęp: 27.05.2023]; *Bydgoszcz w czasie i przestrzeni. Konferencja „Bydgostiana. Kultura i muzeum”*, Radio PiK, [online], [dostępny: <https://www.radiopik.pl/6,109957,bydgoszcz-w-czasie-i-przestrzeni-konferencja-byd/>], [dostęp: 27.05.2023].

miejsce w 2021 roku. Wówczas wydarzenie zostało opatrzone podtytułem „Miasto i ludzie”². W kolejnym roku podtytuł brzmiał „Historia i współczesność”³.

Podczas trzeciej sesji nieprzypadkowo podjęto problematykę dotyczącą kultury i sztuki w Bydgoszczy oraz historii i działalności naszego muzeum, bowiem w 2023 roku przypadała 100. rocznica powstania bydgoskiego Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego. Tak ważny zarówno dla samej placówki, jak i dla miasta jubileusz skłonił organizatorów konferencji do baczniejszego przyjrzenia się aktywności zbiorotwórczej i wystawienniczo-edukacyjnej lokalnej instytucji kultury, a także pracy pokoleń muzealników – specjalistów-pasjonatów, dzięki którym muzeum stale się rozwija i podejmuje kolejne, coraz ambitniejsze wyzwania.

Patronat honorowy nad wydarzeniem naukowym objął prezydent Bydgoszczy Rafał Bruski. Sesji patronowały także zaprzyjaźnione z Muzeum Okręgowym uczelnie wyższe, instytucje kultury, oświaty itp.: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy, Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy i Pałace Ostromecko, Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, Branżowa Szkoła I stopnia nr 6 w Bydgoszczy oraz Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH2O.

W konferencji wzięło udział 26 prelegentów. Reprezentowali oni następujące ośrodki naukowe, instytucje kultury i oświaty oraz stowarzyszenia: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Instytut Pamięci Narodowej, Filharmonię Pomorską im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego

² A. Nadolska, *Ogólnopolska konferencja naukowa „Bydgoszcz. Miasto i ludzie” (Bydgoszcz, 4–5 listopada 2021 r.) – sprawozdanie*, „Tabularium Historiae”, T. X: 2021, s. 151–156; *Konferencja „Bydgoszcz. Miasto i ludzie”*, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=G1hBCJs-e5g>], [dostęp: 27.05.2023].

³ *II konferencja naukowa Bydgoszcz. Historia i współczesność*, MOB, dzień I, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=a-OJ84IMhz0>], [dostęp: 27.05.2023]; *II konferencja naukowa Bydgoszcz. Historia i współczesność*, MOB, dzień II, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=kTVGwXGO1DA>], [dostęp: 27.05.2023].

w Bydgoszczy, Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu, Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie, Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Bydgoszcz Miasto, Koło Naukowe IDEO, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Łochowie oraz Towarzystwo Miłośników Solca Kujawskiego w Solcu Kujawskim.

Obrady trwające dwa dni podzielono na sześć paneli tematycznych. Otwarcia konferencji dokonał dyrektor Muzeum Okręgowego dr Wacław Kuczma w towarzystwie kierowniczk Działu Historii, Pracowni Historii Bydgoszczy i Regionu dr Anny Nadolskiej – współorganizatorki przedsięwzięcia⁴. Pierwszy, reprezentacyjny panel zainaugurował przewodniczący Rady Programowej prof. zw. dr hab. Albert S. Kotowski, który wygłosił referat pt. „Niemiecki teatr »Deutsche Bühne« w Bydgoszczy w okresie międzywojennym”. Dr Monika Opiola-Cegiełka opowiadała o konkursie „Miss Europa” oraz europejskich kandydatkach w konkursach piękności na łamach „Dziennika Bydgoskiego” w latach 1927–1939, a dr hab. Marek K. Jeleniewski, prof. UKW, przybliżył sylwetki lokalnych dziennikarzy – patronów bydgoskich ulic. O zbrodniach wojennych w czasie bitwy o Bydgoszcz w 1945 roku mówił dr hab. Łukasz Mamert Nadolski. Kolejny panel obfitował w tematy związane z plastyką bydgoską. Referat pt. „Trennertowie – w kręgu bydgoskich twórców dekoracji malarskich i sztukatorskich” wygłosiła Bogna Derkowska-Kostkowska. Dwie kolejne badaczki skupiły uwagę słuchaczy na działalności Muzeum Miejskiego w Bydgoszczy. Barbara Chojnacka omówiła międzywojenne wystawy sztuki prezentowane w tejże instytucji kultury, a dr Anna Nadolska zarysowała związki bydgoskich malarek ze wspomnianym muzeum. O trudnej sztuce upowszechniania i aktywności plastyków bydgoskich w latach 1945–1955 opowiadała Maja Murawska. W końcowym panelu dr Aldona Chlewicka-Mączyńska przedstawiła kwestię zachowania i upowszechniania dziedzictwa akademickiego. Za przykład posłużyła działalność Muzeum Uniwersyteckiego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Spuściznę Mariana Turwida w zbiorach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy omówiła Lucyna Gęsikowska. Następnie Jolanta Szałkowska-Łoś i Józef Łoś nakreślili

⁴ W Komitecie organizacyjnym konferencji znaleźli się także Anna Kornelia Jędrzejewska, kierowniczka Pracowni Etnografii i Kamil Ściesiński z Działu Historii MOB.

rozwój wystawiennictwa archeologicznego w bydgoskim muzeum na przestrzeni wieku, a Anna Kornelia Jędrzejewska zainteresowała uczestników konferencji zbiorami etnograficznymi Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. Jako ostatni wystąpił dr hab. Wojciech Ślusarczyk, prof. UMK, który przybliżył historię Muzeum Farmacji Apteki „Pod Łabędziem” w Bydgoszczy funkcjonującego w latach 2003–2017.

Drugi dzień obrad ponownie obfitował w prezentacje dotyczące lokalnej kultury, w tym aktywności Muzeum Okręgowego. Pierwszy panel rozpoczął dr Sławomir Łaniecki, który mówił o złotych latach muzyki i piosenki studenckiej w Bydgoszczy. Dwa referaty traktowały o osobie Andrzeja Szwalbego. Karolina Stanek nakreśliła sylwetkę dyrektora, wybitnego działacza, wizjonera i jego wypowiedzi na temat Bydgoszczy i kultury publikowane na łamach bydgoskiej prasy w latach 1952–2002, a Maciej Puto przekonywał, że Andrzej Szwalbe może być źródłem inspiracji. Kolejni prelegenci pozostali w kręgu sztuki współczesnej. Dr Emilia Ziółkowska-Ganc zaproponowała temat pt. „Medium pamięci. Dzieje i kultura Bydgoszczy na muralach”, a Bartosz Rogala przybliżył bydgoski *street art* i sposoby wykorzystywania przestrzeni miejskiej. Drugi panel reprezentowali dr Krzysztof Jarzęcki, który przedstawił wstępne badania skarbu z Romanowa, i Łukasz Ciemiński, który omówił jeden z zabytków Muzeum Okręgowego, unikatowy zwój z modlitwą za cesarza Wilhelma II z bydgoskiej synagogi. Dodatkowo Kamil Ściesiński przypomniał osobę zasłużonego dyrektora muzeum Zbigniewa Czerskiego, pełniącego swój urząd w latach 1965–1968, którego ówczesny aparat władzy próbował wymazać z kart bydgoskiej historii. Przeglądu wydawnictw Instytutu Pamięci Narodowej traktujących o Bydgoszczy w czasach terroru (1939–1956) dokonała dr Joanna Matyasik. Na zakończenie konferencji odbiorcy wysłuchali referatów oscylujących wokół kultury i edukacji regionalnej. Piotr Książniakiewicz przedstawił obchody świąt państwowych i uroczystości rocznicowych w szkołach powszechnych na terenie powiatu bydgoskiego w latach 1920–1939. Następnie historię Instruktorskich Kręgów Seniorów ZHP Instruktorskiego Kręgu Seniorów ZHP Hufca Bydgoszcz Miasto Wędrowniczeki po Zachodnim Stoku im. Olgi i Andrzeja Małkowskich opowiedziała druhna Krystyna Miszczuk, a o roli małej ojczyzny – Bydgoszczy w edukacji wczesnoszkolnej mówiła Zuzanna Cywińska.

Dodatkowo uczestnicy wydarzenia, zarówno prelegenci, jak i zgromadzeni słuchacze, wzięli udział w oprowadzaniu kuratorskim po wystawie stałej „Aptekarstwo bydgoskie” prezentowanej w nowym oddziale muzeum – Aptece „Pod Łabędziem”, zlokalizowanym przy ul. Gdańskiej 5.

Konferencja przyczyniła się do wzbogacenia, poszerzenia stanu wiedzy dotyczącego bydgoskiej kultury i sztuk plastycznych oraz stuletnich dziejów i osiągnięć Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego. Ponadto dzięki prowadzonym badaniom nasza wiedza o mieście i zachodzących w jego obrębie procesach została uzupełniona. Przy tej okazji wyznaczono także nowe, pasjonujące obszary badawcze, utwierdzając się w przekonaniu, że Bydgoszcz jest ciekawym miastem, godnym permanentnych dociekań naukowych. Sesja zgromadziła naukowców z wielu ośrodków badawczych, ludzi na co dzień związanych z bydgoską kulturą i społeczników. Wartością dodaną był udział w wydarzeniu mieszkańców miasta, miłośników Bydgoszczy, żywo interesujących się historią miasta i bacznie obserwujących rozwój metropolii. Każdy uczestnik mógł wziąć udział również w dyskusji. Z kolei Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, jeden z partnerów konferencji, już po raz trzeci zapewnił transmisję „na żywo” (*streaming*). Zapis filmowy przedsięwzięcia jest dostępny w Internecie⁵.

Pokłosiem konferencji będzie recenzowana publikacja w formie e-book pt. *Bydgosztiana III. Kultura i muzeum*, w której znajdą się materiały zaprezentowane przez prelegentów. Na dzień dzisiejszy możemy pochwalić się pierwszym tomem e-booka *Bydgosztiana. Miasto i ludzie*⁶, z kolei drugi tom jest w trakcie przygotowania i ma być gotowy jeszcze w 2023 roku.

Kończąc sesję, organizatorzy wystosowali zaproszenie do wszystkich osób zainteresowanych problematyką bydgoską, aby wzięli udział w czwartej już odsłonie wydarzenia pn. „*Bydgosztiana. Tożsamość miasta*”. Konferencja planowana jest w maju 2024 roku.

⁵ *III konferencja naukowa Bydgosztiana. Kultura i muzeum*, MOB, dzień I, [online], [dostępny: https://www.youtube.com/watch?v=yMN_12AKeMQ], [dostęp: 27.05.2023]; *III konferencja naukowa Bydgosztiana. Kultura i muzeum*, MOB, dzień II, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=M-nuWefHe-5w>], [dostęp: 27.05.2023].

⁶ *Bydgosztiana. Miasto i ludzie*, red. naukowa A. Nadolska, t. I, Bydgoszcz 2023 (e-book).

Bibliografia

Literatura

Bydgosztiana. Miasto i ludzie, red. naukowa A. Nadolska, t. I, Bydgoszcz 2023 (e-book)

Nadolska A., *Ogólnopolska konferencja naukowa „Bydgosztiana. Miasto i ludzie” (Bydgoszcz, 4–5 listopada 2021 r.) – sprawozdanie*, „Tabularium Historiae”, T. X: 2021, s. 151–156

Netografia

Bydgosztiana. Kultura i muzeum. Program, MOB, <https://muzeum.bydgoszcz.pl/wydarzenia/bydgosztiana-kultura-i-muzeum-program-iii-konferencji-naukowej/>

Bydgoszcz w czasie i przestrzeni. Konferencja „Bydgosztiana. Kultura i muzeum”, Radio PiK, <https://www.radiopik.pl/6,109957,bydgoszcz-w-czasie-i-przestrzeni-konferencja-byd>

II konferencja naukowa Bydgosztiana. Historia i współczesność, MOB, dzień I, <https://www.youtube.com/watch?v=a-OJ84IMhz0>

II konferencja naukowa Bydgosztiana. Historia i współczesność, MOB, dzień II, <https://www.youtube.com/watch?v=kTVGwXGO1DA>

III konferencja naukowa Bydgosztiana. Kultura i muzeum, MOB, dzień I, https://www.youtube.com/watch?v=yMN_12AKeMQ

III konferencja naukowa Bydgosztiana. Kultura i muzeum, MOB, dzień II, <https://www.youtube.com/watch?v=MnuWefHe-5w>

Konferencja „Bydgosztiana. Miasto i ludzie”, <https://www.youtube.com/watch?v=G1hBCJs-e5g>